

FÓIA BELETRISTICA.

Ese de dóua-ori la luna, adcea in 1. si 15.
c. v. in formatu de o cóla si jumetate.

Manuscriptele si banii de prenumeratiune
sunt a se indreptá la Redactiunea jurna-
lului : Strad'a postei vechie Nr. 1.

Nr. 13.

PEST'A 113 JULIU.

Anulu III. 1865.

Pretulu de Prenumeratiune : pentru Mo-
narchi'a Austriaca la unu anu intregu 5 f.
la jumetate de anu 2 f. 50 xr. pentru Roma-
ni'a si strainetate la unu anu intregu 7 f. la
jumetate de anu 3 f. 50 xr.

Romanilor Bucovineni.

Fostu-a tempulu órecandu
Candu gemeà romanu' oftandu
P'a ta póla Bucovina
Tiericica tu multu lina,
Fostu au dile crude-amare
Candu gemeai orfana tíera,
Candu versai lacremi de sange
Voindu chinulu a-ti mai stinge.

Scerge-ti fati'a incrunzata
Bucovina
Tíera lina

Si mai semte inca-odata
Doru, sperantia 'n alu teu sinu.

A fostu tempulu óre candu
Candu gemeà romanu' oftandu,
Candu cetíai pe a lui frunte :
„In robie plangu sermanu
In robie de dusimanu,
P'a mea spata zace jugulu

P'a mea cósta ara plugulu.“
Mei romane, scerge-ti fruntea
Reinvie
D'in robie
Si mai cauta inca puntea
Pe care-'i trece 'n seninu !

Fostu-a tempulu óre candu
Candu gemeà romanu' oftandu
Asupritu de neamuri rele,
Petrecandu totu dile grele,
Ce-lu implù d'amaretiune,
Si-i rapira-a lui natiune
Cu-a lui tíera si mosie
Ce le-aveà elu d'in vecie.

A ta pàtrie Romane,
Ea te chiama
Ca o mama
Sê o scoti d'in mani straine
Pentru-a ei fálnici stramosi.

Tempu n'a fostu, ... dar va veni
Candu Romanulu va goni
Ori-ce neamu d'in a sa tiéra
Si-asuprire d'in afara,
Ori ce neamu ce-lu amaresce
Si totu rele-i pregatesce.
Atunci sórtea s'a preface
Ce multu greu pe spate-i zace.
Fiiule cu mare nume
A ta fama
Face spaima
Celor mici d'in asta lume,
D'alu teu traiu ce nu-su voiosi.

L i m b ' a r o m a n a .

(Novelata.)

Stati pe locu, domnilor deregatori natiionali! Nu ve spariati! Cáci nu veti avè de a citî cutare ordînu pentru folosîrea limbei romane in afàcerele oficióse! Dela natura sum multu mai indulginte, decátu sê ve facu sê invetiati gramàtic'a romana acum la betranetie!

Èr' adorabilele domnisióre de prin comitatele cele vestite de natiionaliste ce sunt, inca n'au ce se sparià de títulu acestei novelete; cáci ceriulu si junii sunt multu mai indurati, decátu sê nu partînesca casatori'a, chiaru numai pentru nescinti'a limbei materne d'in partea frumóselor strane pòte a strabunei Ev'a! —

Scopulu acestei istorióre intítulata asià de neindatînatu, este numai aratarea adevèrului, ce se afla in istori'a lui Bonfiniu, care dice, cã strabunii nostri nu s'au luptatu pentru viétia, ci pentru pastrarea neviolata a limbei.

Si pe bas'a acestei asertiuni istorice, voiescu a vi aratà, cum unu june romanu se luptà cu succesu pentru pastrarea limbei romane.

* * *

Sórtea-mi favoritóre me conduse odata si pre mine intr'o casa fericita.

Dicu fericita, pentruca la primulu pasu, care me trecù peste pragulu usiei, observai, cumca sum la o familia amicàbila si avuta.

Avuti'a, dupa conceptulu modernu, e primulu si nedîispensabilulu factoru alu fericirei pamentesci.

Intempinarea amicàbila e fòrte deobligatóre

pentru unu strainu, pentru aceea me tienui si eu detoriu a-mi documentà multumit'a mea in nesce frase câtu se pòte de entusiàstice.

Dar pòte cã si frumseti'a dómnei de casa contribui la a me aduce intr'o stare solemnela. Destulu, cã sub impresiunea acestei solemnitài, deveniui cam tacutu.

Dómn'a Laur'a fu destulu de gratiósã ca sê observe tacerea mea, si ca sê-mi ajute a me scòte d'in solemnitatea asta muta, me agrai:

— Cum ti se impare tienutulu acest'a, domnule?

— Incantatoriu, dómn'a mea!

— DTa esci pré curtenitoriu afirmandu asià ce-va.

— Si m'asi potè esprime altu-mintea, fâra mustrâri de consciintia? Da, dómn'a mea, loculu acest'a e incantatoriu. O mai dicu odata!

— Óre, ce te pòte incantà p'aici? — intrebâ dómn'a Laur'a suridiendu cam cu viclenia, casi candu ar fi sciindu nainte respunsulu ce va sê urmeze.

— Amicabilitatea DTale, dómn'a mea! Intru adevèru n'asi aflà cuvinte sê descriu fericirea barbatului, ce are o sotia atâtu de gratiósã! — eschiamai eu cu pasûnea unui poetu.

— Multiumescu, domnule! Ca nitielu de recompensa pentru amici'a DTale, 'ti voiu enarà cum am legatu cunoscintia cu barbatulu meu.

— Oh, dómna, grati'a acést'a me va oblegà fòrte!

— Factorulu principalu, ce contribui la cunoscinti'a noastră, fu limb'a romana.

— Limb'a romana!? — eschiamai eu cu o fatia de necredință.

— Te indoiesci, domnule?

— Me sentiui deobligatu a crede tóte, dóm'n'a mea!

— Ast'a va sê dica: credu, pentruca mi le spune o dóm'na. Inse te asecurezu, câ vorbescu serioasa.

— Limb'a romana!? — eschiamai eu éra-si in locu de respunsu.

— Da, limb'a romana me ferici cu unu sotiu atâtu de amâbilu! — afirmâ dóm'n'a Laur'a d'in nou, privindu cu o dulcétia nespusa câtra barbatulu seu.

Pana ce dens'a conversâ câte-va mominte cu barbatulu seu numai cu privirile incantátore: eu culesi tóte argumintele, ce numai le aveamu a mana, pentru restornarea acestei asertiuni atâtu de cutezátore. Intr'o clipita mi se presentara tóte domnisiórele, cari vorbescu ori in care limba, numai in cea romana nu. Ma 'mi adusei aminte de o domnisióra, carea nesciindu bine numai romanesece, ca sê arate unui óspe, câ Dsa scie si in alte limbe, 'lu primu vorbindu-i in limba straina, de si cunoscinti'a slaba d'in limb'a acést'a o facea de compatîmitu.

— Si dóm'n'a ast'a totu-si dice asià ce-va despre limb'a romana! Nu credu! Peste potîntia sê se intemple asià ce-va!

Cu acést'a inchiai medítatiunile mele, avendu sê fiu atentu la vórbele dóm'nei, carea contînuâ astu-feliu:

— La siese lune dupa mórtea iubitului meu parinte, mam'a mea, ce gelià atâtu de intîmu mórtea pré iubitului seu sotiu, se determinâ sê incerce o calatoria pana la capital'a tierci. Fiindu câ eu únic'a eramu in viétia d'intre toti copiii parintiloru mei, mama mea doiósa me luâ sê o insotiescu in calatori'a acést'a intreprinsa d'in respectulu sanetatei sguiduite de suferintiele pèrderei celei mari, ce ambele o sentiramu indelungatu.

Acì frumós'a vorbitóre sterse làcrimele de pietate, in cari se scaldau gîngasii sei ochi.

— Numai acel'a póte consenti cu cei intristati, care sènguru scie, ce insémna a patîmi. Intr'unu orasiu mare inse, cine se intereséza de cei patîmindi? Pentru aceea si noi, ca necunoscute traiamu fórte retrase de lume. Pe langa tóte

varietátile d'in capitala, noi eram patrunse totu de sentiemintele doióse, ce mórtea iubitului parinte ni le casiunâ. Cu unu cuventu duceamu o viétia fórte monotóna, câci in vanu sunt tóte placerile ce ti se imbia, daca inim'a e préd'a dorerei. — Intr'o di inse tóte aceste trebuira sê se curme pentru mine.

Privirea ridietóre, ce dóm'n'a Laur'a o destinâ pentru sotiuulu seu, me facù sê presupunu, câ acum vine lucrulu la pasagiulu celu mai interesantu.

Si intru adeveru dóm'n'a incepù sê vorbésca mai departe intr'unu tonu mai solemnu:

— Erà in lun'a lui Maiu. Eu si mama mea siedeamu la mésa in sal'a de restauratiune d'in otelulu unde locuiamu. La cele-l-alte mese siedeau óspeti mai multi, cari toti vorbiau intr'o limba straina de cea romana. Eu si mama mea inse conversamu in limb'a romana cu o vivacitate neindatînata de câtu-va tempu incóce. D'aci 'mi potui numai esplicà, cum unu june frumosielu, ce siedeà sènguru sèngurelu la alta mésa, sarì casi farmecatu depe scaunulu seu, si 'si indreptâ pasii dreptu spre noi. Noi ambe priviamu cu óresi-care mirare la junele acést'a, ce ajunse dejà la més'a noastră. Densulu dupa ce ne salutâ cu tóta finéti'a ni splicâ caus'a cutezârii sale in terminii urmatori:

— Dóm'n'a mea! permite-mi pasulu acést'a, la care bucuri'a me impinse cu o putere neresistibila. Daca Dvóstre ati sentitu vr'odata acea surprîndere incantátore, ce o sentiesce unu strainu audindu vorbindu-se in dulcea sa limba materna: speru, câ nu-mi veti refusà iertarea gratiós'a. —

— Atât'a grai junele interesantu, apoi tacù si cercâ sê dobendésca dela noi iertarea cu o privire rogátore. Mama mea erà o femeie cu multu mai buna la inima, decâtu sê fi potutu candu-va refusà vr'o cèrere innocinta. Incâtu despre mine, eu indata i-am iertatu junelui cutezatoriu chiaru pentru surprînderea placuta, ce mi-o casiunâ acésta rogare respicata in limb'a romana. Bun'a mea mama se adresâ câtra june cam astu-feliu:

— Domnule! departe de a ne senti vatemate prin procèderea DTale, me sentiui inca deobligata sê-ti esprimu multiumita pentru încréderea cu carea ne onorasi.

— Dóm'n'a mea! cu tóte câ nu 'me sentiescu capace de a-mi esprime multiumit'a si pentru atât'a bunetate, 'mi iéu libertate sê mai ceru inca o gratia. Permeteti-mi dóm'na, sê iéu parte la conversarea Dvóstre?

— Bucurosu! poftîmu!

— Junele se asiediâ la mės'a nōstra, dupa ce 'si spuse numele si starea sa. Mama mea asisdere i spuse numele nostru. — Dupa cāte-va mominte de tacerea impusa solenitāții acesteia, Junele 'si enarâ istori'a sa cu aceste putine cuvinte:

— Abiâ termināsemu studiēle in anulu trecut, candu o scire telegrāfica me chiamâ a casa, ca sē primescu ūltīm'a binecuventare dela parintele meu aici pe pamentu. Vi poteti intīpui, ce dorere cruda potū sē me patrunda la primirea acestei noutāti fatale. A perde pre ūniculu omu, care me iubiâ d'in inima — cāci mama de multu nu aveamu! — e mare nenorocire, si acēs't'a o sentiamu pana in adenculu inimei mele. Iute alergai, ca sē me punu pe genunchi innaintea patului parintelui iubitu, ca sē rogu pe Ddieu sē nu me despartiēsca de ūnicu-mi amicu sīceru si adeveratu iubitoriu. Dar' inse vai! pe candu ajunsēiu a casa nu erā nimene, cine sē me agraiēsca: iubite fiule! Tatalu meu, e dreptu, erā inca in viētia, inse graiulu i s'a fostu opritu, si numai lăcrimele ce se scurgeau d'in ochii sei 'mi vorbira, dar' aceste lăcrime 'mi spūsera tōta dorerea unui parinte, care vede si sentiesce, cā e silitu sē se despartiēsca pentru totu dēun'a de copilulu seu. In curandu dupa sosīre-mi, tatalu meu iubitu mori pe bratiēle mele. — Nu voiescu a ve infestā cu enararea suferintieloru mele, ce datarea dela intemplarea asta fatale, ci me marginescu numai a vi spune, cumca dupa ce ca maiorenu mi-am adusu tōte in ordene, am venitu aici, ca sē me mai dīstragu si ca sē me supunu ūltīmului esamenu. Si astu-feliu intrandu in sal'a acēs't'a, avui fericirea sē audu limb'a romana resunandu atātu de incantatōre pentru mine, carele si acum me folosescu de ocaziune ca sē-mi esprimu multumit'a cea mai ferbinte pentru bunetatea Dvōstre. —

— Dupa ce tēnerulu 'si terminâ vorbirea acēs't'a, observâ, cā lacrimēzu. Atunci fati'a sa luâ o espresiune dorerōsa, si me intrebâ:

— Dta inca plangi pre cine-va, stimata domniōra?

— Ca tocmai Dta, si eu am perdutu pre tatalu meu!

— Atunci primiti, me rogu, spresiunea profundei mele condoreri, — dise Junele cu unu tonu doiosu. —

— Manier'a acēs't'a a junelui pre ambele ne fōrte indestulâ, si mama mea 'lu si invitâ sē ne onoroze cu cercetarea sa. Junele nu potū sē-si ascunda bucuri'a sa, vediendu, cā are libertatea acēs't'a.

— Junele, sēu, ca sē-lu numescu mai bine dupa nume, Giorgiu se si presentâ in diu'a urmātōre, si inca mai voiosu, de cum erā in cea trecuta. Trēbue sē recunoscū, cumca conversarea sotiului meu, — cāci elu erā acelu June — deveni fōrte dorita pentru noi, ma, vorbindu numai despre mine, eu sentiamu, cā la indepartarea lui o dorere si o superare me patrundēa, pana ce mai in urma trebui sē-mi marturisescu, cā iubescu pre Giorgiu. Cumca ōre eu facutu-am vr'o impresiune mai adenca in inim'a densului? nu sciū.

Aci dōmn'a Laur'a ochi cātra barbatulu seu suridiendu incantata de glum'a acēs't'a, ēra barbatulu in semnu de respunsu convingatoriu despre adeverat'a sa iubire, o strinse la peptulu seu.

In cātu despre mine, eu me miramu, cum nu potu sē moru de invidiā, vediendu acēsta imbratisiare caldurōsa si audindu cu propriele-mi urechi sarutarea acea indelungata, prin carea sūfletele ambiloru se intrunira?

Mi-ar fi placutu sē citezu aici pre toti dusmanii de mōrte a casatoriei, ca sē vēda acēsta iubire, incrēdere si fericire, si apoi sē-mi spuna, de mai au curagiulu de a nu se supune cu tōta bucuri'a tāinei a siesea d'in legea cea nōua?

E dreptu, cā eu inca nu me pré insufletiamu pana atunci pentru casatoria, (iertare pentru slabitiunea acēsta vindecata!) si daca i-ar fi plesnitu cui-va prin capu sē conscrie in vr'o dōua legiōne ne mai pomenite de mari pre toti acei'a, cari nu voiescu se scie de poterea obligatōre, cu carea mantuatoriulu lumei a invescutu casatori'a, sēu cari, daca sciū de ea, nu voieccu sē aplice legea acēs't'a pentru sīne: mie inca mi s'ar fi venitu d'entre posturile de oficiari bāremu postulu unui generariu.

Acum inse respundu cu cea mai mare chiaritate, cumca viēti'a numai prin casatoria decurge fericita.

Si acum, stimatelorū cititōre! dupa acēsta rectīficare detorita Dvōstre, sē ascultāmu pre dōmn'a Laur'a, carea contīnuâ:

— Cum disei, domnulu meu, eu nu sciamu, cumca Giorgiu me iubescē pre mine. Aceea inca ti-o marturescu, cumca o astu-feliu de indoiēla 'mi causâ si mie, ca si altor'a, destule doreri si ingrigiri, si in vanu incercamu sē me liniscescu, cāci inim'a, acestu despotu alu junetiei, 'mi nimi-ciâ astu-feliu de incercāri si doriâ sē auda o vōce d'in gur'a acelui'a pentru care batea cu atāt'a caldura si credīntia; dens'a 'mi sioptiâ, cumca numai amorulu lui Giorgiu me va da liniscirei si

prin dens'a fericirei neconturbate. Si candu odata bun'a mea mama, purcediendu d'in ingrigire parintésca, dede spresiune tèmerei sale de a me parasî sèngura, delasata; candu dens'a 'mi spuse cu óresi-care presentire, cumca in curandu va merge si dens'a in urm'a sotiului seu iubitu: invocai cu làcrime ferbinti in ochi pre acel'a, care are sè-mi fie scutul paditoriu si fericitoriu. Oh, atunci patrunga de ide'a intemplârii fatale, ce póte sè me lase sèngura pe lume, plangeamu adese nopti intregi, si daca 'mi impletiamu manile spre rogatiune pentru indelungarea vietiei mamei iubite, nu me poteamu retienè sè nu adaugu, cumca daca provedinti'a cerésca nu se va indurà sè-mi pastreze pre o mama atâtu de iubitóre, atâtu de amica: concéda-mi sè ajungu sub scutinti'a iubitului meu, a bunului Giorgiu! — Suferintiele 'mi amenintiau sanatatea, si palórea fetiei mele atrase asupra-i atentiunea lui Giorgiu. Atunci densulu desbracandu-si fati'a d'in trasurile ridietóre deveni seriosu, si cu o vóce tremuratóre me intrebâ:

— Stimata domnisióra, dóra patimesci; si daca patimesci, sè nu esiste pentru mine fericirea de a-Ti adresà o vórba consolátóre? —

— Vócea acésta tremuranda, respicata cu o tímiditate incantátóre, me patrunga atâtu de multu, si inimei mele atâtu de iubitóre 'i veni intrebarea acésta atâtu de compatímítóre, in câtu ne mai potendu resíste sentiemintelor invapaiate, impinsa de unu doru ferbinte: lacrimaiu.

— Dta lacrimezi, domnisióra? De unde aceste làcrime? — intrebâ densulu doiosu, apoi luandu-mi man'a si privindu dreptu in ochii-mi scaldati in làcrime, contínuâ: — Si mie, domnisióra, sè nu mi se deie d'in ceriuri acea norocire, ca sè fiu sternitu încrèdere in Dta? —

— Atât'a erà pré multu! Trebuià sè-lu liniscescu; câci pe fati'a lui se intîparise o dorere profunda. Ah, cum asi fi doritu sè me aruncu la peptulu lui, si sè-i spunu: te iubescu! Inse tímíditatea me oprià. Pentru aceea numai atât'a i respunsei: Domnulu meu! compatímirea DTtale o afli atâtu de intîma, in câtu in semnu de multumita pentru ea me sentiescu deobligata sè te numescu amicul meu.

— Multiimescu, multiimescu! — dise Giorgiu imbucuratu. —

— Dupa scen'a acést'a intrâ mama mea si asià scapau d'in tèmerea mea, câ durandu scen'a descrisa mai indelungu, sílita de sentiemintele mele, in fine me voiu vinde. — Inse, precum me convinseiu mai tardiu, Giorgiu a observatu, câ

iubescu. Acum numai aceea mai dorià sè scie, câ pre cine iubescu óre? Densulu credeà cumca elu e alesulu inimei mele, si „credinti'a te mantuieste.“ Inse multi ómeni sunt acum pe lume, cari numai aceea credu, despre ce sunt convinsi câ e asià; si de órece Giorgiu inca erà d'in clas'a ómeniloru acestor'a, densulu cercâ sè se convinga. Altu-cum dela scen'a amintîta incependu, ambii deveniramu mai veseli, mai voiosi. Totu asià suridiendu intrâ la noi si in diu'a a dóua spre diecea dela legamentulu amiciei nóstre. Densulu se asiediâ fatisiu de mine, si cu unu surisu cam viclénu pe buze me agrai:

— Domnisióra! se dice, câ dela amicia pana la amoru nu e numai unu pasu. Asertiunea acést'a altu-cum au refusatu-o multe domnisióre, inse daca o aplicu numai la relatiunea nóstra, spune-mi stimata domnisióra, am cuventu au nu? —

— Intrebarea acést'a fu atâtu de neacceptata pentru mine, in câtu de confusiune nu sciamu ce sè facu.

— E bine, domnisióra! DTa taci? Acést'a inca e pe langa mine, pentruca juristulu dice, câ celu care tace pare a consenti. Nu refuzezi splicarea acést'a?

— Domnulu meu, — respunseiu eu cam maniósa — precum vedu, DTa faci pré mare privilegiu d'in amicia.

— Eu numai atât'a intrebui, refuzezi splicarea dicalei amintîte au nu?

— Dar' DTa 'mi impuni síla!

— D'in contra 'ti dau tóta libertatea de a refusà séu nu?

— E bine, si nu-ti va parè óre reu?

— Nu.

— Apoi bine, eu dicu in privinti'a splicării date de DTa acelei dicale, cumca — — — da!

— Va sè dica me iubesci?

— Te iubescu.

— Vedi domnisióra si dulce amanta, câ mie nu-mi pare reu. D'in contra me sentiu pré fericitu.

— Si eu, iubite Giorgie! — eschiamai eu si nepotendu innecà doru-mi ferbinte, me aruncu la peptulu lui. Sarutarea prima ne unì pentu totu déun'a. Câci Giorgiu indata me conduse in mintea mamei bune, carea ne binecuventâ intu làcrime de bucuria. Dens'a avù parte de acésta mangaiare.

— Oh, dulce limba materna, — eschiamâ atunci Giorgiu incantatu, — fi binecuventata. Tie am de a-ti multumi tóta fericirea mea si

juru, cumca in eternu nu me voiu instrainà de câtra tine! —

— Si de atunci pana in diu'a de a-di traimu fericiti. Si eu inca dicu, câ mai mare fericire nu pôte sê fie pe pamentu!

Atât'a grai dômn'a Laur'a, si sotiulu seu de a buna séma ca sê remunereze pre iubit'a-si sotia pentru enararea acestei intemplâri, o sarutâ plinu de fericire.

Éra eu, sciindu pré bine, câ omulu patrunsu de fericire nu denéga bucurosu vr'o rogare, me adresai câtra dômn'a amicâbila sê-mi concéda descrierea acestei intemplâri.

Dens'a fu atâtu de gratiósa in câtu 'mi dede concessiunea ceruta.

Si astu-feliu vi potui demonstrâ poterea limbei romane, si rezultatulu osteneleloru junelui romanu, in urmarea caror'a in cas'a sa nu se aude alta limba numai cea materna romana. —

Asià sê făceti toti, juniloru romani! Sê radicâmu cultulu limbei nóstre in sînulu dulce alu familiei, si atunci vom potè dice cu totu dreptulu si in diu'a de a-di ceea, ce istoriculu citatu la inceputulu istorióriei presînte a disu despre stramosii nostri!

Flaviu Adrianu.

Desperatul.

O tu fiintia négra, cu inima de stanca,
Ce esti in ochii lunei sîmbolu de nimiciri!

O tu enigma trista, ce pari asià de-adanca
Celor ce se 'nfióra d'a tale insusiri!

De ce nu stingi o facla... o facla 'ntunecósa

Ce nu mai are 'n lume d'acum a luminà:
Sê sbóre-tunu sùfletu gelnicu, o radia multu doiósa

La ceriulu, care-lu scie si-lu pôte desfata?...

De ce nu suffi crudo!... cu ventu de vijelie

Peste luntriti'a vietiei ce-ascépta chiaru cu doru:

Ca sê se prepadésca pre marea ast' pustie,

Si sê dîspara 'n remnulu cu alu uitârii noru?

Ah, vina, vina-odata, tu grozavie 'ntréga

Si-mi curma, curma traiulu sê nu mai patîmescu.

Dar' vino mai cu graba; câci sórtea multu vitréga

Me face: ca sê blâstemu, sê turbu si sê racnescu!

(Blasiu)

Victoriu Rusu.

O femeie cocheta

(de Degré)

Pre amiculu meu l'au chiamatu Aureliu; criticii adese-ori 'lu atacara pentru poesíele sale, dar' publiculu totu-si le cetîa bucurosu. Atât'a e destulu a dice despre viati'a sa publica. Ca omu privatu erà iubitoriu de pace si de sîmplitate. Eu l'am iubitulu d'in adenculu inimei.

Junele literatu aveà intrare libera in curtea a mai multor domni. Fu recomandatu si la dômn'a Gabriel'a Cilescu, la o veduva fromósa si adorata de toti. Aureliu de multu o-a iubitulu in cùgetu si in inim'a sa; oftâriile sale cele secrete adese-ori l'au rapitu in apropierea gratiósei dômne, si atunci Aureliu erà esaltatu, ochii lui luciau ca fulgerulu, in poesíele sale blandéti'a se impreună cu idei maestóse; ceriulu i se pareà mai seninu, stelele mai lucitóre, lun'a mai maestósa, sórele mai pomposu, florile gradínei mai mirosítóre, si campulu mai verde, cu unu cuventu: lumea, viati'a, si tóte, tóte i se pareau mai minunate. Elu se sentià fericitu de fantasi'a cea viua a sa. In urma a sosítu si tempulu abià speratu; tenerului invapaétu i-a sucesu a se apropià de femeea frumósa, a-i atînge man'a, a o duce

la buzele sale, si a potè vorbi cu ea fâra tèmere; si óre nu e destulu atât' pentru unu spiritulu poeticu, ca sê erumpa d'in peptulu seu foculu invapaétu alu amorului?

Aureliu iubià.

Carati-ve d'in naintea mea inime impetrite, cari in amoru aflatu ceva de risu, cari v'ati cufundatu in noroiulu egoismului, si numai atunci vi bate inim'a mai cu focu, candu hartíele séu banii vostri asediati in atare intreprîndere, vi aducu dobenda intreitã, — cari numai atunci ati iubi pre ómeni, daca d'in sangele lor ati potè stórce aurulu si argintulu. Carati-ve de aicea voi sgarcitilor, voi nu pricepeti insemnetatea, si nu cuprîndeti poterea mágica a cuventului: *amoru!* voi nu credeti, câ in acest'a e o lume intréga a vietiei omenesci. Veniti dar' voi junilor mai aprópe, in a caror peptu arde foculu eternu, alu amorului, cari despretiuiti tóta avuti'a lumii pentru amoru, veniti voi cu totii si me ascultati.

Aureliu erà amoroșu.

Póte fi óre unu sentiu mai dieescu in viati'a acésta

scurta decâtă amorulu? s'eu nu acest'a te innaltia la marire? Amorul a produsu eroi bravi, oratori entusiasmati, poeti gloriosi si cetatieni lucratori. Voiti d'ora a vedè unu religiosu? priviti inim'a amorusului, si veti audi, câ elu rostese numele celu santu a lui Ddieu cu pietate de angeru. Voiti sîmpatîe? descoperiti-ve dorerea unui amorusu, elu va lacremâ d'impreuna cu voi, — ajutoriu cereti numai dela amorusu, elu bucurosu 'si dâ banulu celu d'in urma, si fâra ca sê fie egoistu, elu imbratisiêza amicesce t'ota lumea.

Amorul nu e de pe pamentulu acest'a, ci vine d'in ceriu, ca viati'a acest'a monot'ona sê ni-o infrumsetieze cu flori ceresci; acest'a schintea ni-o tramite Ddieu ca sê electriseze prin ea inimile impetrite, si pre fapturile sale cele nemultiamit'ore sê le aduca la cunoscenti'a atotu-potintiei sale, si ca pre omu sê-lu âpere de cadere, — câci amorulu curatu nu p'ote suferi nici pecate nici tradare.

Amorul lui Aureliu a fostu frâgedu si curatu, inse inim'a densului erâ candu nuor'osa, candu senina, a un'ori si voi'osa; t'ote dilele vedeâ pre anger'a frum'osa, carea scergeâ câta o lâcrima de bucuria de pe fati'a densului. Asiâ trecu septemana dupa septemana; Aureliu acusi se radicâ in ceriu intre cei fericiti, acusi era cadîu de acolo intre cei nefericiti; pasiunea si temperamentulu caldu alu seu 'lu rapiâ d'intr'o extremitate in alt'a; cu unu cuventu: peste putienu elu s'a stramutatu cu totulu.

Erâ nôpte intunec'osa; eu frundiariamiu in cartea lui Soulié, candu intrâ Aureliu. D'in crêscetu pana 'n tâlpi erâ imbracatu de salonu. In mediu-loculu chiliei mele sîmple se opri, 'si aruncâ palari'a pe m'esa, cu man'a stanga 'si frecâ fruntea, er' drépt'a o intînse câtra mine fâra ca se graesca unu cuventu. Apoi cu unu suspinu, ce strabate pana la inima, sê aruncâ pe dîvanu. In restempu mai de o jumetate de ôra domni tacere afunda.

— De unde vini asiâ tardîu? intrebai de elu presentiendu atare fatalitate.

— Dela diavolulu; respunde elu amaru.

— Bine câ ai scapatu de densulu; disei eu mangaindu-lu.

— Am scapatu? ôre nu portu eu si acuma in pepulu meu foculu nimicitoriu alu seu? diavoliu nu me insulta ôre si acuma pana la inima?

— Ai nebunitu d'ora?

— Dreptu ai; ar trebui sê ridu. Mergi si te pe-trece pe mormentulu amantei tale, fii voi'osu, candu ingropa pre mama-ta, — câci vedi, unu omu cu minte nu plange, nu-si nimicesce sanetatea prin suferintie si asiâ trebue sê m'ora candu-va. Pe unu Ddieu, in contra acest'e'a nu ajuta nici desperarea, nici voi'a buna.

Me uitai la elu, si me spariai de elu, câtu sugarea 'mi cadîu d'in gura; abiâ l'am cunoscutu.

— Omule! — strigai — ce-ti lipsesce?

— Nimica; numai inim'a mi s'a frantu; me va vindecâ tempulu. Hahaha!

— Te iubesce d'omn'a Cilescu?

— Da, daca eu asi fi: moda.

— Tu-mi spusesi, câ te iubesce.

— In viati'a mea nu m'am insielatu asiâ. Amice, mi-asi vinde eternitatea inimei mele, daca o-asi potè inve-

tiâ sê iub'esca. Tu scii ce a fostu ea pentru mine candu inca nu me poteamu apropiâ de ea. Oh de asi fi remasu totu asiâ departe.

Urmâ tacere afunda; m'am retienutu de a-lu conturbâ.

— Ti-le spunu dara t'ote; strigâ Aureliu detiermuru. La cercetârile prime ale mele erâ amicabila, si peste putienu mi-s'a imbiatu ocasiunea de a-i marturisi aceea ce a potutu vedè de multu d'in ochii mei. Tremurandu si adorandu i-am marturisi'tu, câ o iubescu. Ea in locu de a-mi respunde, me prinse de mana si mi-o strinse, ce mi-a electrizatu t'ota fiinti'a cu o potere m'agica; am ingenunchiatu innaintea ei, si man'a cea from'osa o-am inundatu cu sarutâri.

Eu ardeamu!

Sentiulu acestui momentu nu se va scerge in veci d'in inim'a mea. O fericire cer'esca 'mi cuprinse t'ota fiinti'a, intr'unu minutu am gustatu t'ote placerile raiului, fericirea angerilor nu poteâ fi mai maest'osa. M'au lasatu poterile, pareâ câ aerulu s'a aprinsu pe lenga mine. Nu sciu pana candu am fostu cuprinsu de aceste placeri, câci d'oramu a le gustâ pana la m'orte, dar' mi se pareâ f'orte scurta acest'a bucuria.

Mi-am redicatu ochii spre ea, ca sê potu ceti respunsulu favoritoriu de pe fati'a ei anger'esca.

Ochii azuri, cautatur'a ei minunata — oh grozavia! erâ ficsata pe unu modelu de moda d'in Paris.

Mai bine m'ar fi tresnitu fulgerulu!

Eu i lasai man'a, si sangele, ce mai nainte erâ o flâcara, a inghiatiatu in mine, si am sentitu câ me prindu frigurile.

— En vedi Dle, — dise ea aretandu spre modelulu de moda, — ce vesmentu frumosu! ah, acest'a e unu gustu minunatu! croiulu e sîmple, dar' totu-si câtu de domnescu.

Eu am impetritu.

— Lasu sê-mi faca indata unu vesmentu ca acest'a — continuâ ea.

— Gabriel'a! — suspinai.

Ea s'a uitatu la mine; de sîguru erâ ceva ingrozit'ore fati'a mea, câci Gabriel'a s'a infioratu de mine.

— Ce-ti lipsesce? — intrebâ de mine punendu la o parte modelulu de moda.

— Mie?... oh d'omna frum'osa! — suspinai — eu mi-am frantu inim'a, mi-am descoperitu secretulu celu'mai sacru; am genunchiatu aci cu pietate ca la altariulu lui Ddieu; ti-am spusu lucruri ce nu le-am spusu inca nici unei fiintie pamentesci: cumcâ te iubescu. Si totu-si ai pretiuitu mai multu acestu miserâbilu modelu de moda decâtu cuvintele mele; candu credeamu câ inim'a Dtale bate totu de acel'a-si sentiulu casi a mea, — te-ai cufundatu in privirea unui croiu de vesmentu. Ce-mi lipsesce? me intrebî? iertare d'omn'a mea, m'am uitatu de mine insu-mi si me rusinezu de ceea ce am facutu; câci trebuiâ sê sciu, câ Dta te innalti peste mine, si numai pentru aceea m'ai suferitu in giurulu Dtale, sê-ti tr'eca tempulu mai iute.

— Ah! ce copilaria, acusi eramu sê me spariu.

Aceste le dise cu multa amabilitate, si pe fruntea ei stralucia spiritulu impaciitoriu; surisulu ei pareâ a fi

sarcasticu, inse ochii minunati ai ei 'mi rideau d'in contra; degetulu si-lu radica spre buze si me amenintiã cam insielatõre.

Eu am reinviatu. Tõte le-am uitatu, eu insu-mi am aperatu portarea acestei femei; ba chiaru candu afirmã, cum cã marturisirea mea neasceptata o-a adusu in confusiune, si cumcã numai pentru de a dobendî tempu spre respunsu a trecut cu conversarea ei la modelulu de moda, — eu mi-am uitatu rolulu de mai nainte. O-am rogatu de nou; si ea m'a asigurat, cã me iubese.

Me iubese! oh cu cuventulu acest'a me poteã face sclavulu ei.

M'am apropiatu de ea, si ea nu m'a refusat. Patru-spre-diece dile am fostu celu mai fericitu.

Atuncea inse am ajunsu la culmea fericirei mele.

O epistola mi-a inveninatu tõta fericirea. Acest'a a cuprinsu urmatõrele: „Domnulu meu! Dta ai unu rivalu, care in tõta privinti'a e mai norocosu decãtu Dta, si pre care 'lu vei potè cunõsce asta-di la serat'a (soirée) dõmnei Chirilescu.“ Epistol'a acest'a n'a fostu subscrisa.

Acest'a e unu calumniatoriu miserãbilu — cugetamu in mine — care voesce a aruncã sierpele jalusiei pe peptulu meu! Dar' totu-si marturisescu, cã epistol'a acest'a multu m'a nepaciuitu, deõrece Gabriel'a adese-ori mi se pareã cã are secrete innaintea mea. M'am nesuitu a-mi invinge acestu prepusu, in sa in loculu unui motivu se iviau alte dõua-trei motõve contrare. Pusetiunea mea erã de totu nesuferibila; peste cãte-va minute deci m'am repeditu la adorat'a mea. In peptulu meu se luptã iritarea cu amorulu nemarginitu.

La põrta convenii cu unu domnicelu cu aeru fumigatoriu. Asi fi doritu sê-lu intrebu: de unde vine; inse d'in cautatur'a densulu am priceputu, cã si elu ar dori sê me intrebe: unde mergu. Elu stete in locu, dõra ca sê veda unde 'mi voiu indreptã pasii; nici eu n'am miscatu d'in locu. Ochii nostri fulgeratori se 'ntalnira, dar' nu s'a miscatu nici unulu d'intre noi. Mi se 'mpareã cã arde pamentulu sub piciorõle mele. Asiã steteamu cãte-va minute, in urma acestu domnisoru necunoscutu m'a privitu de susu pana josu, si cu unu surisu de dîspretiu 'si intõrse spatele, si s'a caratu. Sangele mi s'a prefacutu veninu, m'am repeditu dupa elu, sê-lu tragu la respunsu pentru portarea sa cea necuviincõsa.

Elu m'a amesuratu de nou cu cautatur'a sa de susu pana josu, si surisulu despretiutoriu alu seu erupse in hohotu asupra mea. Putienu a lipsitu sê-i dau o palma.

— Domnulu meu! — strigai spre elu cu unu tonu, d'in care poteã vedè cã sum furiosu — daca esci barbatu, vei sci de siguru, pentru ce stau de vorba cu Dta.

Elu 'mi intinse cu nepasare bilet'a sa de visita, si s'a risu de nou. Numai aceea m'a impededatu, cã eramu pe strada, altu-cum i rumpeamu cõrnele. Cu ardõre de resbunare cetii pe bileta numele „Orfescu.“ Gabriel'a mi-a pomenitu odata acestu nume; acuma n'aveamu nici o indoiela, cã densulu a fostu la ea.

Steteamu nedetiermuritu; sê urmezu õre pre omulu meu, sê mergu la Gabriel'a? Acest'a d'in urma mi-o-am alesu.

Dõmn'a veduva, ca totu deun'a, erã fromõsa; siedeã langa oglinda, ce ajungeã pana la padfimentu, si erã cufundata in privirea unor juvele pretiõse.

O salutai cu curtenire silita, si candu 'si aruncã ochii azurei spre mine, — am uitatu caus'a venirei mele, am uitatu cele vedute, cele intemperate si audite tõte le-am uitatu, si eram sê cadu in genunchi innaintea ei, cãci o iubiamu peste mesura. Trebuiã sê o vedu numai, si eu eramu perdutu. In cautatur'a ei erã ceva misteriosu, ce aveã influentia giganticã asupra mea. In locu de infruntãri facui de nou dechiaratiuni de amõru; si candu m'am indepartatu, eramu petrõnsu de credinti'a, cã femeea accest'a e sincera, si cã ea nu põte fi insielatõre.

* * *

Eramu la serat'a stralucita, ce o dede dõmn'a Chirilescu. Gabriel'a erã mai minunata decãtu tõte cele-l-alte. Cautatur'a si-o-a opritu numai in trecãtu pe mine ca si pe cei-a-l-alti tẽneri de o etate cu mine. Ast'a m'a vateamtu in cãtu-va; inse candu eramu aprõpe de ea, si-i poteamu privi pasii gratiosi, si-i audiamu võcea argintiã, — m'am prefacutu in celu de mai nainte, cãci credeamu orbisiu, cã ea numai fatia cu mine e asiã de amãbila.

Unu barbatu se apropiã de noi. Pulsulu bateã infocatu in venele mele. Acest'a fu barbatulu despretiutoriu. Strinse man'a Gabrielei cu confidentia. Mai multu n'am veduitu nimic'a, ochii mi-s'au intunecat, piciorõle 'mi tremurau, capulu ametiã. Epistol'a, convenirea, surisulu despretiutoriu mi-a turburatu creerii.

Candu am venitu la ori, li-am auditu conversarea. Convorbirea lor erã rece, ca tocmã intre cunoscutii incrediuti. Barbatulu nu curteniã, nici femeea, totu-si par' cã vietuiau unulu pentru altulu. Mie inse 'mi veni aminte cuvintele cele d'in urma a epistolei anonime: „care in tõta privinti'a e mai fericitu de cãtu Dta.“ Nu mai aveamu nici o indoiela, elu e acel'a despre care mi-se scrie in epistola.

I-am lasatu pre amendoi, fãra ca sê-i salut, si mi-am facutu carare cu forti'a printre multimea õspetilor pana la chili'a cea mai deapõpe, unde nu erã nimenea.

— Dar' cunoscutu-l'ai? me trasari o võce necunoscuta d'in adencimea mea.

Cautatur'a mi s'a opritu pe unu tẽneru gãlfedu si frumosu.

— Am voitu — contõnuã elu — sê-ti redau pacea sufletesca.

— Dta mi-ai scrisu acea epistola fatala? — intrebai de elu.

— Eu, — response liniscitu.

— Si Dta ai avutu dreptu.

— Me juru, cã nu e altu-cum. Vedi amice, si eu am suferitu, multu am suferitu candu-va, cãci am iubitu pre femeea acest'a.

— Ce insusiri are Orfescu?

— Elu e avutu.

— Am auditu, — disei eu plinu de amaritiune, — cã tatalu seu numai intru atãt'a se deosebesce de jefuitori, cã pre acesti'a pentru unu furtu i ducu la spendiurãtõre, pe candu elu si-a cumperatu demnitate si avere d'in banii rapiti dela veduve si orfani.

— Ast'a inca calea ca valea, cãci traimu in secolulu materialismului, in care spiritulu e o sdrantia miserabila; cine voesce a se radicã, trebue sê fie avutu, cu

dani 'si p^ote cumper^a caracteru 'si on^ore ; prin ori ce c^osi strembe s^e ajunga cineva la avere, daca a si fostu desti- natu pentru spendiur^ore, s^e fie numai avutu, ospet^orire stralucite facu uitate cele trecute, si innaintea moscenito- riului avutu se deschidu n^u numai portile sal^onelor dom- nesci, ci si a inimelor femeesci. Nu le-ai esperiatu inca aceste, Domnulu meu ?!

In locu de respunsu, am stensu cu caldura man'a acestui t^eneru onestu ; m'am uitatu inca odata in salo- nulu ospetilor, i-am vediutu la o-l-alta si m'am repeditu la tⁱne. Mi vei fi secundatu ; voiu mori eu, s^eu Orfescu. Candu resare s^orele 'lu vom cercet^a.

Femeilor despre femei.

O veste de mare insemnate. Politic'a si femeile. Cum tr^ebue s^e senti^esca romanc'a ? Emanciparea femeilor. Peste unu tempu indelungatu. Franci'a culta. Ros'a Bonheur. Mai multe femei decorate pentru meritele sale. Franci'a stim^eza talentulu si meritele femeii- lor. N'avemu institute de cr^escere. A vorbi ; e argintu ; a tac^e : e aur. D^omn'a Anna Alesandroviciu. O fapta mar^etia.

Dela curtea cea mai stralucita a principilor pana josu la colib'a serant^oca a tieranului, in orasiile cele mari ca tocmai in satele cele mai mice, unde numai esⁱste atare carturariu f^ora deosebire de natiunalitate de dicele dile inc^oce e ingrigitu de viitoriu ; o fama est^rardnara, ce ni-o anuntiara depe siele telegrafice d'in Vien'a 27 — 28 l. tr. ad^us^era in miscare viua t^ote spiretele ce paru a fi amortite de patru ani in c^oce. Faim'a, ce asta-di se ade- veresce prin t^ote jurnalele, chiama la lucru neobositu, la lupta spiretuala pre fie-care patriotu bravu d'in Ungari'a.

Firesce D^ov^ostre stim. cetit^ore veti fi f^orte curiose a sci ac^est'a faina de mare insemnate. Indesiertu vi-o voiu si spune, c^oci nu ve interes^eza s^eu celu putienu n'ar trebui s^e ve intereseze asi^a tare, ca pre barbati Si eu totu-si nu potu face s^e nu vi-o spunu, cu d^oua trei cuvinte, nu, c^oci me temu, c^oci daca nu o spunu eu, o va spune altulu — mai nainte s^eu mai tardiu, si ast'a e o veste — poli t i c a, despre care amintescu numai at^ot'a, c^oci cancelariulu Ungariei asta-di nu e mai multu contele Arminiu Zichy, ci dlu de Mail^oth, a c^ori stramosiu candu-va a fostu romanu ploiatu ca tocmai eu si altulu d'ntre noi. Cumc^o ce va s^e dica mai departe ac^est'a stramutare in pers^ona Cancelariulu Ungariei, dati-mi voia frumosele mele, s^e o retacu, de o^ore poli- tic'a nu e lucrulu femeilor, ca tocmai cr^escerea baetilor nu e lucrulu barbatilor.

Prin ac^est'a nu voescu a dice, ca femeile romane nici de c^otu s^e nu se intereseze de s^ortea patriei si a natiunii ; ma d'in contra, ele tr^ebue s^e senti^esca bucuria, candu patri'a si natiunea imbraca vesminte serbatoresci, e^r' candu s^ortea patriei si natiunei e amara, ele tr^ebue s^e impartiesca dorerea si suferintiele cu barbatii lor. Romanc'a dela leaganu pana la mormentu a fostu, este si va fi, ma si tr^ebue s^e fie natiunalista brava ; va

s^e dica : a se feri de strainismu in limba, moravulu, d^o- tⁱn'a stramosiesca a o pastr^o cu scumpetate nu numai in cerculu familiei, ci pretotu-indenea unde numai i se d^o ocasiunea, si in urma : a partⁱni cu caldura ori-ce intre- prindere, ce are scopu natiunalu. Femeile au fostu si sunt cele ce ni-au sustienutu d^otⁱnele strabunilor, ele ni-au salvatu limb'a de perire in multe locuri, — d. c. in Macedoni'a femeile romane inca si asta-di vorbescu limb'a roman^esca in cer- culu familiei, pe candu barbatii lor, cari se 'mprascie prin lume si tⁱera cu neg^otiele lor, o-au uitatu cea mai mare parte. Femeea romana a fostu si avemu totu dreptulu a crede c^oci va fi si de acuma innainte natiunalista brava, in a c^orei mane e depusu tesaurulu celu mai scumpu a romanilor.

Ast'a inse inca nu e politic'a, ci iubire de patria si natiune, unde nu mintea ci inim'a domnesce. Seiu bine, c^oci parte au luat romanele n^ostre la desb^oterile cele infocate a barbatilor nostri prin Comit^ote, candu er^o vorba despre limba si natiune, da, ast'a o scimu cu totii, si va fi insemnata in cartea cea mare a istoriei ; — inse cine ar cutez^a a dice, c^oci femeile romane intru at^ot'a s'au uitatu de chiamarea lor, c^oci in locu de a pastr^o tipulu lor femeescu, s'au lasatu a fi rapite de valurile rapit^ore a politic^oi ?! si c^oci ele pentru politic'a si-au negligatu detorintiele sale fatia cu famili'a ? Ele au avutu parte from^osa, ca privit^orele si inimat^orele barba- tilor, cari apoi nici de rusine nu se lasau a fi invinsi de c^otra neromani ; dar' ele n'au avutu si nici asta-di n'au inca de a face cu politic'a.

Cred^o c^oci va veni tempulu de multi doritu candu femeile ca tocmai barbatii va s^e aiba drepturi politic^oe, inse cu t^ote c^oci femeile, ca tocmai barbatii, au judecata buna, ba adeseori si mai buna dec^otu barbatii, cu t^ote c^oci

ele au tôte insusirile câte se receru in afacerile mai insemnate in cause private séu publice, totu-si cu emanciparea femeilor trébue sé mai acceptâmu. Câtu de amabile sunt ele in cerculu familiaru, câtu de insemnatu locu ocupa ele fatia cu virtutea, moralulu si religiositatea! Ele sunt chiamate a sustiené si a le lati aceste pretotundenia; a tramite pre fiii lor in lupta pentru patria si natiune, a incununâ pre cei bravi cu cununa de flori, si cu cunun'a iubirei, a imbarbatâ pre cei fricosi, a întinde mana de ajutoriu celor sermani, si a legâ ranele cele usturatóre a patîmitorilor; inse nici decâtu a incinge ele sabia, a desbata lucruri publice, nici a jurâ sub standariulu unei séu altei partide politice.

Cu emanciparea femeilor suntemu tocmai ca cu artea si sciint'a; ele se perfectunéza d'in di ce merge, se desvôlta dupa principiile mintei sanetóse. Si indreptatirea egala a femeilor innainteza cu incetulu, pana candu odata va urmâ — eliberarea totala a lor.

Pasii cei mai mari i face Franci'a, esemplele cele mai frumóse a innaintârii le vedemu in tíer'a cea culta a Europei, carca de câti-va secolu a fostu si va fi anteluptatóre pe terenulu civilisatiunii. Numai cu câte-va dile mai nainte anuntiara cu óresi-care triumfu jurnalele straine, câ o femeie, carea duse la perfectiune admirâbila artea picturei, in semnu de recunoscintia primu d'in manele imperatesei Eugeni'a ordulu legiunei de onóre. Numele acestei artiste renumite e: Ros'a Bonheur. Prin acestu casu s'a nimicitu stavil'a si prejudetiulu, ce impedeau secsulu frumosu pana acuma d'a-si sacrâ poterile spiretuale pentru sciintia si arte; acésta destingere rara va sterni semtiu rivalisatoriu in peptulu ficcarei femei talentuóse. Altu-cum in Franci'a femeile, cari si-au cascigatu renume frumosu si pana acuma pe campulu sciintielor si a artilor frumóse, nu sunt rare, in câtu unele in adeveru se potu numi genii stralucite in epoc'a nóstra. Dar' totu-si, afara de femeile celor ce sunt in serviciulu diplomatiei, abiâ se va aflâ un'a, carea sé se ocupe cu politic'a.

Cumca Franci'a scie stimâ si pretiui talentulu si meritele nu numai in barbati ci si in femei, — trébue sé amintimu, câ nu Ros'a Bonheur a fostu cea d'inteia, carca fu decorata cu ordulu celu mai pretiosu a Franciei. Au fostu si altele mai multe innainte ei, cari au primitu o asemenca decorare pentru meritele lor d. e: Calugarés'a „sor'a Rosali'a,“ carea ca supraveghiátóre institului „maison de charité“ mori in anulu 1856. pe strad'a „de l'Épée de bois.“ Ea si-a cascigatu ordulu legiunii de onóre pe baricadele dilelor Juniale, inse nu ca luptatóre ci ca mangaetóre si grigitóre. Ea a avutu curagiulu raru d'a lecuî pre soldatii si insurgentii armatei cu periclitarea vietiei sale. Generalulu Cavaignac i-a pusu pe peptu ordulu legiunei de onóre, ea inse in umilint'a sa crestinesca nu l'a portatu nici candu. — In resboiulu, ce s'a portatu in Crimi'a in contra rusilor, asemenca a fostu decorata o vivandiera cu acestu ordu. Ea fu cea d'inteia, carea in mediu-loculu luptei celei mai infricosiate se sui cu vasulu seu plinu de liqueur pre paretii cetâtii Malakoff, ce fu atacata, si ocupata de Francesi. — Asiâ: femeia prefectului d'in Pizon (despartimentulu Cher) dómn'a „des Rages“ precum si soti'a prefectului d'in Clamecy, carea cu arm'a in mana aperâ cas'a magistratului de préd'a insurgentilor,

— primira crucea legiunei de onóre. — Cefim'u unu esemplu si mai frumosu, care fu premiatu cu acestu ordu. Dómn'a Bayard, o negutiátóre de dantele, pe tempuru colerei portâ cu sine medicin'a cu carea lecuia, periclitandu-si viét'a, pre toti bolnavii fâra deosebire de rang. Decorata cu acestu ordu falósa 'si ocupâ loculu in beserica, intre autoritâtile cele mai insemnate a Parisului si a statului.

Asémenea esemple maretie vom aflâ mai multe nu numai Franci'a, cu aceea deosebire, câ nicairea nu se premiéza talentulu si meritele asiâ ca acolo.

Tôte aceste dovedescu chiaru câ femeile se sciunimâ, ba chiaru si sacrificâ pentru fapte frumóse si maretie; — totu-si ele zacu inca si asta-di sub jugulu supûnerii, si a vointiei barbatilor, sunt eschise dela portarea oficiilor publice, dela lucruri politice si mai multe de aceste. Aceste inse nu sunt impededâri ca femeia sé nu-si póta cultívi si desvôltâ mintea ca tocmai inim'a.

Cu tôte câ nu existe omu care sé nu recunósca chiamarea cea frumósa a femeilor, nu va fi unulu care sé nu véda rolulu sublimu, ce-lu au femeile in viati'a sociala dela léganu pana la mormentu: totu-si cu dorere trébue sé marturisîmu. câ pentru cultivirea mintei si a inimei femeilor, in proportiune cu cultivirea barbatilor, s'a facutu fórté putienu. Nu sunt institute, nu ocaseuni indetultitóre, unde s'ar poté desvôltâ spiritulu, talentulu lor dupa recerintiele pusetiunii, ce o au ele in viati'a sociala.

Nu voimu a esaminâ institutele de fete in strainetate, câci noi abiâ trágemu ceva folosu d'in acele; ne întorcemu numai la ale nóstre. Ale nóstre? veti întrebâ. Unde suntu aceste la romani. Scóla, institutu pentru fetitiele romane unde ele s'ar poté cresce in spiritu natiunale, — nu gasimu in totu cuprinsulu Austriei. Cele ce sunt incepte de acuma in Lugosiu, in Resinari si dóra in Brasiovu, nici nu potu inca corespunde pe deplinu chiamârii lor. — Pentru ce n'avemu institute de creşcerea fetitielor? ce ne-a impededatu de sute de ani, de nu ne-am ingrigitu de secsulu frumosu? Dati-mi voia, frumósele mele, sé nu cercetezu cu deamenuntulu caus'a fundamentala, câci ar trebui sé deslegu o rana usturatóre, de carea a suferitu corpulu intregu a natiunii de sute de ani, — asi fi sílitu sé trecu la unele întrebâri neplacute, odióse, si in urma la politica, de carea, me ferescu ca de ciurma fatia cu Dvóstra In ast'a privintia me tienu de unu proverbriu alu Arabilor, care suna asiâ: a vorbi-e argintu; a tacé e auru! Destulu câ nu s'a potutu face nimic'a pana acuma pentru creşcerea femeilor; dar' in viitoriulu celu mai deaprópe, (credu in destinulu bunu alu romanilor) se va face.

Chiaru acuma cefim'u in „Telegrafulu Romanu“ unu esemplu raru a iubirei de natiune, ce va sé aiba urmâriile cele mai imbucuratóre penru secsulu frumosu romanu. Si acest'a e unu lasementu frumosu a Dómnei An'a Alesandroviciu nasc. Popovicu in Lugosiu, carea d'in averea sa parte moscenita dela parinti, parte cascigata prin serguinti'a sa neobosita, — facû avere publica natiunale. In testamentulu si codicilulu seu, (afara de altele laseminte pentru veduve, seraci etc,) a lasatu o casa cu pamenturile intravilane pentru infiintierea unei scóle spre creşcerea fetelor romane d'in Lugosiu. Acést'a inima nobila carea si-a eternizatu numele prin fundatiunea facuta pentru veduve, seraci, studinti

lipsiti si pentru crêscerea fetitiilor romane, — in tóta viétii a sa a fostu retrasa, pastrátore, a dusu o viétia solida si activa numai ca si ea sê póta depune denariulu seu pe altariulu scapetatei natiuni. O fapta atátu de marétia si nobila, câtu e destulu numai a o numi si a ne inchinâ innaintea acestui caracteru, iubire crescinésca si natiunala, si a nu uitâ in veci numele dómnei An'a Alesandroviéiu. Tieren'a, ce acopere acestu sufletu nobilu, sê-i fie usióra!

Daca avutii nostri, cari préda cu miile pe acasa si

prin strainetate in lucsu si placeri nesatióse, ar ofera numai a diecea parte d'in averea lor pentru scopu publicu si natiunalu romanu, si aducandu-si aminte de mam'a lor orfana, lipsita, o-ar ajutorâ dupa potintia si d'in detorintia fiésca: atunci, credeti-mi frumosele mele, câ despre cultur'a romanului atátu pe terenulu spiretualu, câtu si si materialu strainulu ar vorbi mai cu multu respectu.

M. Besanu.

Cununa de varietâti.

⊙ Stipendii marcinimóse. Estrágemu d'in „Concordia“ urmatórele despre stipendii si ajutórele Mocioniane. Pentru anulu 1864/5. s'a preliminaru d'in partea il. familie de Mocioni unu restu de 300 fl. v. a. ce i-a remasu d'in diurnele de la congressulu si sínodulu de Carlovétiu dupa acoperirea unor spese scripturistice. A fostu asiè-dara despunivera sum'a totala de trei mie florini val. austriaca. D'in acésta suma s'a impartesitu a.) in Pesta 1. Stef. Perianu jur. anulu IV. cu 200 fl., 2. I. Joviti'a, 150 fl. 3. I. Sipetianu, 100 fl. 4. L. Paguba, 100 fl., 5. M. Sierbanu, 100 fl., 6. I. Popoviciu, 100 fl., 7. I. Rusu, II. 100 fl., 8. I. Jancu, gimnasistu in a VI. clasa, 60 fl., 9. R. Miculesu, V. 60 fl. b) In Vien'a: 10. Pav. Rotariu, juristu in alu III. anu cu 100 fl. 11. Trif. Gaiti'a, 40 fl., 12. Pav. Ionescu, normalistu 50 fl. c) In Beisiu: 13. Georg. Martinescu, maturisante 100 fl., 14. Avramu Vaselia, gimnas. in a VII. cl. 80 fl. d) In Oradea-mare. 15. Ili'a Traila, gimnasistu in a VII. cl. 80 fl. 16. Nic. Oncu 60 fl. e) In Dobritinu: 17. Fil. Must'a, juristu in I. anu cu 100 fl., 18. Ioan Budinceanulu, gimn. in VII. clase cu 80 fl. f) In Aradu: 19. Coriolanu Bradiceanu, gimn. in a V. cl. cu 60 fl. 20. Terentiu Ratiu, IV. 80 fl., 21. Eman. Filimonu, IV. 60 fl., 22. Lud. Demetrescu, III. 60 fl. g) In Segedínu: 22. Mih. Buneiu, gimnasistu in a VI. cl. cu 60 fl. 24. Laz. Gataiantiu, V. 60 fl. h) In Sâbii: 25. Svetoniu Vasiciu, gimn. in a VIII. clase cu 150 fl. i) In Temisiora: 26. Dam. Dragonescu, gimn. in a VII. cl. cu 80 fl., 27. Ios. Farchescu, IV. 60 fl., 28. Marcu Barbu, III. 60 fl. 29. Orestu Firul, I. 24 fl. k) In Logosiu: 30. Dem. Carabasiu, gimnas. in a II. cl. cu 50 fl., 31. Vict. Babesiu, 200 fl. l) In Crisiulu-mare: 32. Iuliu Popoviciu, gimnas. in a V. clase cu 60 fl. m) In Rom'a: 33. Dlu pictore academicu Nic. Popescu d'in sum'a de 900 fl. ce i-s'a aplacidatu incependu de la 1. maiu a. c. pentru mai indelunga perfeptiunare in artea sa, pana acum 256 fl. In fine s'a impartesitu dlu G. A. la depunerea censurei cu 20 fl. adeca in suma cu 3000 fl.

Afara de acesti 33 de teneri ajutorati in bani, se mai intretienu: 34. Liub'a Gru'i'a, gimn. de a V. clase in Temisior'a si 35. Ieft'a Ciobanu, stud. de scol'a reale in Versietiu, d'in partea DSale Dlui Georgiu de Mocioni cu tóte cele de lipsa. —

Toti acei ajutorati, cari au lipse si dorescu a se folosí de asemene ajutoriu si pentru viitoriu, celu multu pana la 1. septemvre a. c. sê-si tramitia rogâriile documentate — dupa cum li va veni mai bine, séu câtra Ilu-

stritatea Sa dlu Andreiu de Mocioni, prin Temisior'a la Foenu, séu câtra veri-carele altu membru alu ilustrei familie, — avendu totu-insulu a insemná lamuritu, loculu unde, si calea pre care sê i se restórne si suplic'a, si eventualminte sê i se tramitia ajutoriulu stipendiaru. Suplicele date dupa 1. Septemv. nu se vor mai respectâ.

⊙ Teatru romanescu in Brasiovu. Societatea teatrala a dómnei Tardini se afla de nou in Transilvani'a la Brasiovu, unde representa bucátile cele mai placute atátu originale romanesci câtu si traduse d'in alte limbe. Caldur'a bravilor Brasioveni, cu carea imbratisiara caus'a teatrala in anulu trecut, credemu câ nu se va reci acuma candu Dómn'a Tardini 'si dâ tóta silinti'a de a multumi acceptâriile publiculu romanu. Ce fericiti sunt Brasiovenii câ potu merge la teatru romanu, unde se jóca piese romane prin actori romani. — Mai alaltaeri ni dise unu romanu zelosu aicea in Pest'a: „numai odata sê vedu o representatiune teatrala in limb'a romana, si apoi moru bucuros!“ — Mirare, cum „Gazet'a Transilvaniei“ nu vorbesce ceva mai pe largu despre acésta societate teatrala!

⊙ Unu lucru curiosu. Intr' unu jurnalul politicu d'in Sibii Nr. 44. cetímu o veste ciudata, ce nu s'a pomenitu pana acuma in altu jurnalul politicu, adeca cumca „Imperatulu Napoleonu s'a reintorsu d'in caletori'a sa messicana in 10. Juniu la Paris.“ Tóta lumea scie câ Napoleon a caletoritu prin Algeri'a (pe tiermurii Africeii) si nu in Americ'a, unde se afla Mesicu. — O quid non mortalia pectora cogis politicae sacra fames!

⊙ In New-York (America) o muiere aveà unu barbatu beutori, si nesciindu cum sê-lu vindece d'in acestu morbu infricosiatu, ce deveni la elu acuma a dóua natura, odata 'lu duse la medicu asià precum erà mortu de beatu. Medicii cu invoierea sotiei 'lu transpusera la spitalu in sal'a de sectiunare cu scopu, ca daca densulu se va tredi, si va vedè atâti'a pe lenga sine cu cutite si alte scule de sectiunare, se va infricosià asià, câtu va abdice de beutura pentru totudeun'a. Candu se tredi barbatulu in sal'a de sectiunare, se uitâ impregiuru, si observâ lenga camenitia pre unu omu, care fumà o sugare. „Unde sum eu?“ intrebâ beutul. „In sal'a de sectiunare,“ respunse cel'a-l-altu. „Si pentru ce sum eu aicea?“ — „Ca sê te sectiuneze medicii.“ — „Sê me sectiuneze? Cum asià?“ — „Asià bine; Dta eri ai fostu mortu, adeca: mortu de beatu, medicii ti-au cumperatu pelea dela toti'a Dtale, si noi te-am adusu aicea. Femeea Dtale a facutu intieptiesce, serman'a de ea n'a avutu nici unu profitu prin Dta, câ i-ai fostu barbatu. Daca Dta nu mai esci mortu, — nu

e vin'a medicilor, ei te-au cumperatu, si te vor sectiunã viu ori mortu totu atãta." „Sê fie adevèru òre totu ce-mi spusèsi acuma?" „Da, pana la unu cuventu se vor implini indata, peste câte-va minute vinu doi medici." — Elu si-a frecatu ochii putientelu, s'a cugetatu câte-va minute, si l'a agraitu pre omulu fumatoriu cu tóta resemnatiunea: „Rogu-te amice, fii bunu adã-mi unu pocalu de vinu pana candu nu vinu medicii, si apoi fãceti cu mine, ce vi place. — Eca omulu consecinte!

(*) Am avutu ocaziune o vedè eminentele coperte ceruite, folosibile la multe objepte de economia d'in fabric'a prima c. r. priv. a veduvei lui Augustu Felbermayer in Pest'a. Aceste coperte suntu de ori care marime, pentru aceea le recomandãmu economiloru nostri, cu atãtu mai vertosu cãci acèsta fabrica de 17. ani in cõce se bũcura de renumele celu mai bunu. Localulu fabricei este: Josephstadt, Brãumeistergasse Nr. 16. Comptoirulu: Stadt, Gõttergasse Nr. 4. etagiu 2.

(*) Duelu americanu. Dupa cum se scrie d'in New-York, dõua regimente d'in Statele-Unite s'au certatu d'in motivulu, pentru cã ambele sustieneau, cumca s'au portatu mai bine unulu decãtu altulu in rebelulu civilu. Pentru aceea ambele se provocara la duelu. Si intru adevèru, ambele regimente sub conducerea oficiariloru sei, se atacara unulu pre altulu cu sãbiele scõse; in urmarea acestui atacu multi cãdiura morti d'in ambele regimente, ma chiaru si d'entre spectatori, de cari inca erau de fatia in abundantia. In fine sõi unu regimentu mai betranu, si acest'a despartì pre adversari si opri macelulu.

(*) Intemplare de Paris. Cocierii ce au nobil'a chiamare de a direge fiacrele d'in Paris, se determinara intr'o di, sê nu-si implinèasca servitiulu pana ce nu li vor mai immari salariulu. Firesce, cã in urmarea acestei determinãri pertinace, comunicatiunea d'in Paris deveni fõrte impededata. Si impededarea acest'a comunicatiunala dede ansa la urmatõrea intemplantare, in carea moralulu reiesi invingatoriu: Marquis-ulu P. nu crã nici frumosu, nici amãbilu, prin urmare nu e mirare daca soti'a sa, ca o dama culta ce erã, incepũ a se instrainã de cãtra densulu. Intre aceste unu june frumosu si amãbilu, membru la „Jockey-club" fu atãtu de norocosu, in cãtu i potũ atinge acea cõrda a inimii, carea nu canta numai despre amoru. Asiã. dara ambii se iubiau, si ca sê fie deplinu fericiti, nu li mai trebuia numai casatori'a. Pentru aceea dõmn'a marquise cugetã sê intente procesu de despartire in contra barbatuluu seu, inse temendu-se, cumca sotiulu seu va potè pune pèdece multu duratõre terminãrii procesulu, renuntia, si primì planulu amantuluu june, sê fuga d'in Paris cãtu de cu graba, pentru cã marquis-ulu se determinase sê plece in scurtu la Constantinopole. Dõmn'a erã asiã dara gat'a, òr'a fugei intreprindiende sõi, inse fiacru nu se afla nicairi! Zadãrnica fu asteptarea, cãci fiacru nu sõi, si asiã dõmn'a sermana, ce visã incantata despre unu traiu fericitu cu amantulu seu, trebui sê plece cu barbatulu neamãbilu cãtra Constantinopole, unde acestu barbatu are de cùgetu sê remana unu tempu mai indelungatu! — Cine ar fi cugetatu cã tocmã fiacrii — aceste esemplare nealterãbile a duritãtii — potu ajunge inca si paditori ai moralitãtii?

(*) Faimosii generali americani Sherman si Sherman sosĩndu in Chicago, fura primiti din partea locuitoriloru cu celu mai mare entusiasmũ si pre Sherman 'lu rogara sê tiena o vorbire. „Numai acest'a nu, ori-ce alta, — response Sherman, — tõte facu câte'mi demanda bunulu si betranulu meu comandantu, inse eu sciu, cã nici elu nu poftesce ce e peste potfntia." „Ba, cã Grant 'ti demanda!" strigã multimea. Atunci Grant se scolã si response: „Intru adevèrru eu nici candu nu demandu militarilor mei aceea, spre ce eu ensu-mi sum inca pace!" — Dupa acestu respunsu nimeritu urmã unu risetu gigãnticu, apoi strigãtu de „sê traièsca", mai alesu dupa ce se presentara si sotiela ambilor generali conformu dorjntiei esprese a multimei.

(*) Èra-si Iancu. D'in Abrudu li se scrie diareloru magiare, cumca famosulu prefèptu romanescu Avramu Iancu asistandu la producerea piesei teatrale: „Prinsõrea lui Rákóczy", aplaudã fõrte pasagele patriotice. „Tempulu se stramuta" dice cam cu ironia unu diariu magiaru d'in Pest'a, amintĩndu despre intemplantare acest'a mare, casi candu unu romanu nu s'ar sci insufleti pentru frumosu! Fõrte tare ratacesce stimatulu diariu, daca cùgeta, cã romanulu, ne potendu pana acum aplaudã fratiloru magiare in cele politice — nu e capace a se insufleti nici pentru frumosu!?

Cu nũmerulu presentu dlu M. Besanu incèta de a mai colucrã ca colaboratoru internu la fõi'a nõstra. d'in caus'a multelor sale ocupatiuni. D'in parte-ni ne folosimũ de ocaziunea acest'a pentru a-i esprime in publicu multumit'a nõstra pentru zelulu neobositu, cu care a radiematu intreprinderea acest'a beletristica. — Ne-am ingritu, ca fõi'a nõstra sê nu incerce nici o intardiare in urmarea acestei retrãgeri.

Redactiunea.

Prenumeratiune atãtu pentru „Aurora Romana," cãtu si pentru portretulu lui „Andrei Muresianu" se face la subscrisulu; adeca

La „Aurora Romana" pe semestrulu alu doilea Juliu-Decemvre. pentru provinciele

Austriace 2 fl. 50 xr.
 pentru Roman'a si strainetate 3 fl. 50 xr.

La portretulu lui „Andrei Muresianu" pe hartia chinesesca: 1 fl.
 pe hartia velina xr. 80
 er' pentru Roman'a si strainetate: pe hartia chinesesca: 1 f. 50 xr.

pe haria velina: 1 f. — „

On colectani dela 10. esemplare vor prim unulu in semnũ de onõre.

Redactiunea.

Rogãmu cu totu respectulu pre stim. domni, cari primira esemplare d'in portretulu principelui Dragosiu pentru a le vinde, sê binevoiesca a ni tramite fãra amanare banii incasati; asidere iavitãmu pre toti p. t. prenumeranti, cari suntu in restantia cu pretiulu jurnalulu d'in ori-care semestru, a-lu respunde cãtu mai curandu, — avendu si noi spese fõrte urgente.

Redactiunea.

Proprietariu, redaptoru respundietoriu si edatori: IOANICHIU MICULESCU.